

ONDERZOEKSNOTITIES

Verschillen in steekproeven verkregen via offline en online afnamemodi binnen de context van zelfrapportageonderzoek naar jeugddelinquentie

Marinus Beerthuizen, Barry Schouten, Josja Rokven, Gijs Weijters & André van der Laan

In dit artikel wordt onderzocht of steekproeven die verkregen zijn via een offline afnamemodus verschillen van steekproeven die verkregen zijn via een online afnamemodus, binnen de context van onderzoek naar zelfgerapporteerde jeugddelinquentie, wanneer via beide modi in potentie dezelfde personen bereikt kunnen worden. Jongeren die meedoen aan onderzoek via een computer-assisted web interviewing modus (CAWI) rapporteren minder delinquent gedrag, minder risico's voor delinquentie en komen minder vaak voor in politieregistratie als verdachte of Halt-gestrafte dan jongeren die meedoen via een gemengde computer-assisted personal interviewing en computer-assisted self-interviewing modus (CAPI/CASI).

Onderzoeksdoel

In dit artikel wordt onderzocht of steekproeven die verkregen zijn via een offline afnamemodus verschillen van steekproeven die verkregen zijn via een online afnamemodus, binnen de context van onderzoek naar zelfgerapporteerde jeugddelinquentie, wanneer via beide modi in potentie dezelfde personen bereikt kunnen worden. Op het moment dat steekproeven voortvloeiend uit verschillende modi van elkaar verschillen op voor jeugddelinquentie relevante kenmerken dan kan dit gevolgen hebben voor de zelfrapportage van delinquent gedrag. Daarmee kunnen onbedoeld uitkomsten beïnvloed worden door de modus.

De offline modus betreft een gemengde computer-assisted personal interviewing en computer-assisted self-interviewing modus (CAPI/CASI). Binnen deze modus wordt in een 'traditionele' interviewsetting een computergestuurde vragenlijst met behulp van een interviewer afgenomen (d.w.z. het CAPI-gedeelte), waarbij gevoelige vragen aan de respondent niet door de interviewer worden gesteld, maar via de computer (d.w.z. het CASI-gedeelte). Het geven van antwoorden gebeurt in beide gevallen via de computer. De online modus betreft een computer-assisted web interviewing modus (CAWI). Hierbij wordt een computergestuurde vragenlijst via het internet afgenomen, zonder dat hier een interviewer aan te pas komt. Het onderzoek maakt gebruik van gegevens voortvloeiend uit de

Verschillen in steekproeven verkregen via offline en online afnamemodi binnen de context van zelfrapportageonderzoek naar jeugddelinquentie

Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit 2015 (MZJ; Van der Laan & Goudriaan, 2016).

Introductie

Onderzoek naar delinquent gedrag onder jongeren maakt vaak gebruik van registerdata van politie en justitie. Registerdata kennen echter nadelen. Onderzoekers hebben bijvoorbeeld vaak geen invloed op *welke* gegevens geregistreerd worden door justitie en partners. Ook zijn deze gegevens niet altijd volledig of juist gevuld. Verder betreffen registerdata vaak zwaardere delinquentie, waardoor lichtere feiten buiten beeld vallen (zie bijv. Weijters e.a., 2016; Farrington e.a., 2003). Kortom, registerdata zijn niet noodzakelijk een representatieve of volledige weergave van jeugddelinquentie.

Om de verschillende tekortkomingen van justitiële registerdata op te vangen of te omzeilen, richten onderzoekers zich op zelfrapportage (zie bijv. Thornberry & Krohn, 2000). Via diverse interviewmethoden wordt aan jongeren zelf gevraagd welke delicten zij hebben gepleegd. Een voordeel van zelfrapportage-instrumenten is dat onderzoekers zelf kunnen bepalen welk delinquent gedrag bevestigd wordt. Hierdoor kan bijvoorbeeld ook gekeken worden naar minder ernstige vormen van delinquent gedrag die niet of weinig in registerdata voorkomen. Zelfrapportage kent echter ook nadelen. Wanneer mensen direct bevestigd worden naar sociaal of cultureel gevoelige gedragingen, dan is de kans op sociaal wenselijk antwoorden aanwezig (zie bijv. Tourangeau & Yan, 2007). Bij vragen over delinquent gedrag zou men uit schaamte kunnen verhullen ooit een delict te hebben gepleegd of juist meer delinquentie rapporteren, wanneer sociale status verleend kan worden aan dergelijk gedrag. Hierdoor kan zelfrapportage afwijken van de werkelijkheid. Een ander, meer praktisch, nadeel van zelfrapportage is dat het tijd en moeite kost om data te verzamelen. Zo zijn bijvoorbeeld voor de meeste recente meting van de MZJ (zie Van der Laan & Goudriaan, 2016) duizenden jongeren aan huis benaderd voor interviews (Engelen e.a., 2015).

Omdat jongeren als eerste en het snelst nieuwe (communicatie)technologieën in hun leven incorporeren (Van Dijk, 2006, 180/205), zou online bevraging voor de hand liggen om jeugddelinquentie te onderzoeken. Afname via internet kan ten opzichte van traditionele benadermethoden kosten en tijd besparen. Interviewers hoeven immers niet langer aanwezig te zijn bij de dataverzameling. Vrijwel alle Nederlandse jongeren hebben toegang tot internet en meer dan 90 procent van hen gebruikt dagelijks het internet (CBS, 2017). De vroeger veronderstelde kans op een niet-representatieve steekproef, omdat niet iedereen toegang tot internet zou hebben (bijv. Best e.a., 2001), gaat niet meer op.

Echter, hoewel iedereen toegang heeft tot internet, betekent dit niet automatisch dat iedereen even bereid is om mee te doen aan internetonderzoek. Daarnaast is het aannemelijk dat mensen die wel willen meedoen aan internetonderzoek andere kenmerken vertonen dan mensen die dat niet willen, wat tot een structurele afwijking in de samenstelling van internetrespondenten kan leiden (Wright, 2005). Indien een structurele afwijking zich uit in kenmerken die samenhangen

met delinquent gedrag, dan zou de prevalentie van delinquentie binnen een steekproef beïnvloed worden door het afnameplatform. Hierbij moet ook vermeld worden dat een dergelijke invloed nog losstaat van andere potentiële aanverwante en moduseffecten (zie Voogt & Saris, 2005), zoals bijvoorbeeld de afwezigheid van een interviewer of de intensiviteit van rekruteren, waarvan in het huidige onderzoek ook sprake is (zie de methode).

De huidige onderzoeksvraag luidt: zijn er verschillen in de samenstelling van steekproeven verkregen via een offline en online afnamemodus, wanneer de onderzoekscontext zelfrapportage van jeugddelinquentie betreft en wanneer via beide modi in potentie dezelfde personen bereikt kunnen worden? Er wordt gekeken naar demografische en niet-demografische kenmerken van jongeren die in een veelvoud van criminologisch onderzoek gerelateerd zijn aan delinquent gedrag. Het gaat dan bijvoorbeeld om kenmerken zoals geslacht en de opvoedingsstijl van ouders. Zie voor een overzicht de methode en Van der Laan e.a. (2018). Ook wordt natuurlijk gekeken naar de variabele van interesse – zelfgerapporteerde delinquentie. Indien beide steekproeven op eerdergenoemde kenmerken verschillen, dan zou dit ook kunnen leiden tot verschillen in de zelfrapportage van delinquentie.

Methode

Offline modus

- *Steekproef*

Er waren 5.342 jongeren in de leeftijd van 10 tot 23 jaar benaderd door het CBS om deel te nemen aan de 2015-meting van de MZJ via de offline (reguliere) modus. Ten opzichte van alle benaderde jongeren, inclusief de online steekproef, was dit 34 procent (van N=15.649). Deze steekproef was gestratificeerd getrokken uit alle jongeren die staan ingeschreven binnen een gemeente in Nederland, met uitzondering van de Waddeneilanden en de Caraïbisch-Nederlandse eilanden, waar vanuit praktische overwegingen geen interviews worden afgenomen door het CBS. Deze stratificatie was gebaseerd op leeftijd en herkomst.

- *Benadering en veldwerk*

Voorafgaand aan het offline veldwerk waren brieven en folders toegestuurd aan potentiële respondenten en hun ouders of verzorgers wanneer respondenten jonger dan 16 jaar waren. Bij respondenten jonger dan 16 jaar moesten de ouders instemmen met deelname van hun kind. De brieven en folders bevatten informatie over het onderzoek en hierin werd ook een huisbezoek door interviewers aangekondigd.

Bij het eerste bezoek waar de respondent aanwezig was, werd getracht een afspraak te maken voor een interview. Indien bij drie opeenvolgende huisbezoeken de respondent niet aanwezig was, dan werden contactgegevens achtergelaten, zodat de respondent zelf een interview kon inplannen. Daarnaast werd na een derde vergeefse poging ook telefonisch contact gezocht met de respondent en gin-

gen de huisbezoeken door. Een adres werd niet meer benaderd na zes huisbezoeken zonder contact met de respondent en waar geen afspraken uit voortkwamen, evenals bij een harde weigering. Later werd een deel van de non-respons nog herbenaderd.

De offline afname ging via een gemengde modus computer-assisted personal interviewing en computer-assisted self-interviewing (CAPI/CASI). Meer algemene vragen werden door een interviewer zelf gesteld, waarop de respondent antwoord kon geven via een computer die was meegenomen door de interviewer (d.w.z. het CAPI-gedeelte). Meer gevoelige vragen (zoals delinquentiegedragingen) werden via de computer gesteld aan de respondent, zonder dat de interviewer deze vragen zelf stelde of meekeek (d.w.z. het CASI-gedeelte). Respondenten gaven hierbij ook antwoord via de computer. De interviewer bleef wel aanwezig bij het CASI-gedeelte en wachtte tot de respondent hiermee klaar was. Al het veldwerk was uitgevoerd door het CBS.

- *Respons*

In totaal hadden 3.188 respondenten (60 procent) via de offline modus een volledige afname geproduceerd. Wanneer gecorrigeerd wordt voor onder andere kaderfouten, dan was de respons 65 procent. De kenmerken van deze groep zijn weergegeven in tabel 2.

Online modus

- *Steekproef*

Er waren 10.307 jongeren in de leeftijd van 10 tot 23 jaar benaderd, ook door het CBS, om deel te nemen aan de 2015-meting van de MZJ via de online (experimentele) modus. Ten opzichte van alle benaderde jongeren was dit 66 procent (van N=15.649). Er waren grofweg twee keer zoveel jongeren benaderd voor de online modus als voor de offline modus, omdat voor de online modus een lagere respons werd verwacht. De stratificatie en steekproefreikwijdte waren gelijk aan die van de offline modus.

- *Benadering en veldwerk*

Voor de online benadering werden, net als bij de offline benadering, eerst brieven en folders gestuurd aan de potentiële respondenten en hun ouders of verzorgers wanneer respondenten jonger dan 16 jaar waren. Ook hier was toestemming van de ouders nodig wanneer de respondent jonger dan 16 jaar was. In de brief waren de website van het onderzoek, een gebruikersnummer en een inlogcode meegestuurd voor deelname. Na twee weken en vier weken werd een rappelbrief gestuurd aan degenen die (nog) niet deel hadden genomen. Na deze brieven werden, indien er geen deelname was, geen verdere contactpogingen ondernomen.

De online afname verliep via een computer-assisted web interviewing modus (CAWI) op een voor dit onderzoek opgezette website, waar respondenten moesten inloggen via hun eigen apparatuur. Het stellen van de vragen en de beantwoording gebeurden geheel via deze apparatuur en hierbij was geen interviewer aanwezig.

Als onderdeel van een experiment binnen de online afnamemodus was er gevarieerd met een incentive (het wel of niet kans maken op een iPad), extra informatiemateriaal meesturen met de initiële brief en een alternatieve gebruikersinterface. De mogelijke invloed van deze aspecten wordt niet meegenomen in het huidige onderzoek. De opzet van de online afname was ook door het CBS uitgevoerd.

• *Respons*

In totaal hadden 2.820 respondenten (27 procent) via de online modus een volledige afname geproduceerd. Wanneer gecorrigeerd wordt, voor onder andere kaderfouten, dan was de respons 33 procent. De kenmerken van deze groep zijn weergegeven in tabel 2.

Variabelen

Voor beide steekproeven waren onderstaande beschreven variabelen beschikbaar en aan beide steekproeven waren alle vragenlijsten aangeboden. De demografische kenmerken van respondenten waren meegeleverd door het CBS en kwamen, onder andere, uit het stelsel van Sociaal-statistische Bestanden, die gekoppeld werden aan de uitkomsten van de MZJ-vragenlijsten. Het ging om geslacht, leeftijd, herkomst, opleidingsniveau (d.w.z. laag, midden en hoog volgens de SOI-richtlijnen, ongeacht primair, secundair of tertiair onderwijs), bron van inkomen (actief inkomen, zoals een betaalde baan, versus passief inkomen, zoals een uitkering), hoogte van inkomen (percentiel ten opzichte van gehele Nederlandse bevolking) en stedelijkheid (van niet-stedelijk naar zeer sterk stedelijk op een vijf-puntsschaal). Wanneer een respondent niet op zichzelf een huishouden vormde, omdat hij of zij bijvoorbeeld nog thuis woonde, dan werden bij diverse variabelen kenmerken van het huishouden overgenomen. Politieregistratie was een prevalentieschaal – indien een jongere geregistreerd was geweest als verdachte of als Halt-gestrafte, dan stond politieregistratie op ‘ja’, anders op ‘nee’. Het ging om meer recente registratie (in 2014 en/of 2015) en om meer langeretermijnregistratie (in 2010-2015).

De niet-demografische kenmerken waren gemeten met meerdere vragenlijsten, die alle door de respondent zelf dienden te zijn ingevuld.¹ Psychosociale (gedrags)problematiek en prosociaal gedrag waren gemeten met de Strengths and Difficulties Questionnaire (Goodman, 1997; Van Widenfelt e.a., 2003). Twintig items gingen over (gedrags)problematiek en vijf items gingen over prosociaal gedrag en beide werden gemeten via een driepunts-Likertschaal. De problematiek- en prosociaal-gedragschalen werden geconstrueerd door de itemscores te middelen – hogere scores representeerden respectievelijk meer psychosociale (gedrags)problematiek en meer prosociaal gedrag.

Alcohol- en drugsgebruik werd gemeten met items uit het Peilstationsonderzoek (Monshouwer e.a., 2004). Er werd gevraagd naar het aantal dagen dat een jongere

1 Het kan zijn dat respondenten hulp hebben gehad bij het invullen van de vragen (bijv. van hun ouders, wanneer zij een vraag niet begrepen), maar in principe hebben de vragenlijsten betrekking op de beleving van de respondenten zelf.

Verschillen in steekproeven verkregen via offline en online afnamemodi binnen de context van zelfrapportageonderzoek naar jeugddelinquentie

Tabel 1 *Interne consistentie van continue schaalvariabelen (Cronbach's α)*

Schalen	10- tot 12-jarigen		12- tot 18-jarigen		18- tot 23-jarigen	
	Offline	Online	Offline	Online	Offline	Online
Psychosociale (gedrags)problematiek	.74	.79	.75	.77		
Prosociaal gedrag	.58	.56	.59	.62		
Emotionele steun door ouders	.79	.81	.82	.88	.80	.88
Controle door ouders	.74	.77	.79	.76	.78	.80
Informereren door ouders	.65	.71	.65	.71	.63	.72
Openheid naar ouders	.44	.60	.59	.71	.68	.80
Monitoring door ouders	.45	.62	.62	.68	.72	.76
Delinquentie van vrienden	.51	.53	.70	.74	.70	.77
Schooltevredenheid	.73	.78	.73	.79	.79	.81

doordeweeks alcohol dronk en het aantal dagen in het weekend (inclusief vrijdag), en of de jongere ooit soft-, hard- of partydrugs had gebruikt.

Emotionele steun van ouders werd gemeten met items gebaseerd op de EMBU-C (Markus e.a., 2003; Veenstra e.a., 2006). Openheid naar ouders, informeren naar gedrag door ouders en controle door ouders werden gemeten met vragenlijsten uit eerder onderzoek naar ouderlijke controle (Stattin & Kerr, 2000). Monitoring door ouders was gemeten met een vragenlijst uit Fletcher e.a. (2004). Alle items betroffen een vijfpunts-Likertschaal, met uitzondering van monitoring door ouders, die een driepunts-Likertschaal betrof. Schalen werden geconstrueerd door itemscores te middelen – hogere scores representeerden meer emotionele steun van, meer openheid naar, meer informeren door, meer controle door en meer monitoring door ouders betreffende hun kind.

Als laatste was delinquentie van vrienden bevraagd met een vierpunts-Likertschaal betreffende zeven vormen van delinquentie. Daarnaast waren schoolprestaties en tevredenheid met school bevraagd met items uit het NSCR-schoolonderzoek (Weerman e.a., 2003). Schoolprestaties werden gemeten met een enkel item – hoe hoger de score, hoe beter de prestaties. Tevredenheid werd gemeten aan de hand van een vijftal vijfpunts-Likertschaalitems, waar de schaal geconstrueerd werd door itemscores te middelen – hogere scores representeerden meer tevredenheid met school.

De interne consistentie van de diverse hiervoor besproken continue schalen is weergegeven in tabel 1.

Zelfgerapporteerde delinquentie werd gemeten met 38 items die offline ($n=27$; bijv. diefstal ter waarde van tien euro of goedkoper, of lichte mishandeling) en online delinquentie betroffen ($n=11$; bijv. iemand bedreigen via sociale media, of het 'hacken' van iemands computer). Aan 18- tot 23-jarigen werd nog een viertal extra vragen voorgelegd met betrekking tot meer 'volwassen' delinquentie (d.w.z.

dronken een auto besturen en drie vormen van verticale fraude). Zie voor een uitgebreide lijst van de delicten en de precieze bewoording van de items Van der Laan en Goudriaan (2016). Eerst werd aan respondenten gevraagd of ze ooit een van de gedragingen zelf hadden vertoond, vervolgens hoe vaak in de afgelopen twaalf maanden. De drie delinquentieschalen (d.w.z. offline, online en 'volwassen') waren prevalentieschalen op basis van de items betreffende de laatste twaalf maanden – indien ten minste één delictsvorm ten minste eenmaal voorkwam, dan werd de prevalentie van de schaal op 'ja' gezet, anders op 'nee'.

Resultaten

In tabel 2 zijn voor de drie leeftijdsgroepen (d.w.z. 10- tot 12-jarigen, 12- tot 18-jarigen en 18- tot 23-jarigen) en voor de offline (CAPI/CASI) en online (CAWI) steekproeven de beschrijvende en vergelijkende statistieken van de demografische kenmerken, niet-demografische kenmerken en zelfgerapporteerde jeugddelinquentie weergegeven. Wanneer een percentage gebaseerd is op minder dan vijf absolute observaties, of als een schaal een interne consistentie van minder dan .60 heeft, dan zijn deze niet getoond of meegenomen in de analyses. Om verschillen aan te tonen tussen de offline en online steekproef zijn voor de binaire variabelen gebruik gemaakt van een χ^2 -toets en voor de continue variabelen een Mann-Whitney U-toets (vrijwel alle variabelen vertonen enige vorm van niet-normaliteit). Voor de leesbaarheid zijn alleen de significante verschillen besproken in de lopende tekst en gaan alle vergelijkingen uit van een verschil ten opzichte van de offline steekproef. Niet-significante resultaten of analyses die niet uitgevoerd kunnen worden door ontbrekende variabelen of interne inconsistentie zijn niet besproken in de lopende tekst. Zie voor deze informatie tabel 2.

Verschillen in steekproeven verkregen via offline en online afnamemodi binnen de context van zelfrapportageonderzoek naar jeugddelinquentie

Tabel 2 *Beschrijving en toetsing van verschillen in kenmerken van offline en online steekproef*

	10- tot 12-jarigen			12- tot 18-jarigen			18- tot 23-jarigen		
Variabelen	Offline	Online	p	Offline	Online	p	Offline	Online	p
Respondenten (n)	782	658		1.365	1.347		1.041	815	
Demografische kenmerken									
Man (%)	45,1	50,0		51,1	48,1		50,2	41,6	***
Leeftijd (M/SD)	10,52 (0,50)	10,51 (0,50)		14,35 (1,70)	14,25 (1,70)		19,88 (1,37)	19,89 (1,40)	
Nederlandse herkomst (%)	16,4	21,9	**	23,9	29,1	**	69,5	78,5	***
Opleidingsniveau (M/SD)				2,06 (0,91)	2,08 (0,92)		2,35 (0,63)	2,44 (0,58)	*
Actief inkomen (%)	73,3	78,3	*	73,7	77,1	*	73,1	74,2	
Hoogte van inkomen in gestd. percentielen (M/SD)	37,61 (27,32)	43,27 (28,77)	***	42,25 (27,80)	45,34 (28,20)	**	47,99 (31,17)	50,78 (31,85)	
Stedelijkheid (M/SD)	3,80 (1,17)	3,67 (1,22)	*	3,71 (1,21)	3,61 (1,26)		3,40 (1,31)	3,35 (1,30)	
Komt voor in politie-registratie 2014/2015 (%)				3,3	1,8	*	2,2	2,1	
Komt voor in politie-registratie 2010-2015 (%)				7,8	4,5	***	12,6	7,4	***
Niet-demografische kenmerken									
Psychosociale (gedrags)problematiek (M/SD)	1,42 (0,25)	1,37 (0,25)	***	1,45 (0,25)	1,42 (0,25)	**			
Prosociaal gedrag (M/SD)	$\alpha < .60$	$\alpha < .60$		$\alpha < .60$	2,67 (0,33)				
Aantal dagen alcohol doordeeweeks (M/SD)	0,02 (0,28)	0,00 (0,06)		0,05 (0,34)	0,02 (0,16)		0,56 (0,98)	0,41 (0,83)	**
Aantal dagen alcohol in het weekend (M/SD)	0,01 (0,15)	0,00 (0,07)		0,20 (0,55)	0,13 (0,44)	***	1,10 (0,96)	0,84 (0,93)	***
Heeft ooit drugs gebruikt (%)	<5	<5		8,4	6,6		46,2	38,3	**
Emotionele steun door ouders (M/SD)	4,62 (0,41)	4,65 (0,43)	*	4,52 (0,48)	4,36 (0,64)	***	4,33 (0,53)	4,19 (0,67)	**
Controle door ouders (M/SD)	4,53 (0,68)	4,40 (0,84)	*	4,07 (0,85)	4,05 (0,84)		2,53 (0,92)	2,64 (0,91)	**
Informeren door ouders (M/SD)	3,36 (0,73)	3,59 (0,74)	***	3,19 (0,70)	3,29 (0,71)	***	3,20 (0,65)	3,30 (0,66)	**

Marinus Beerthuizen, Barry Schouten, Josja Rokven, Gijs Weijters & André van der Laan

Tabel 2 (Vervolg)

	10- tot 12-jarigen			12- tot 18-jarigen			18- tot 23-jarigen		
Variabelen	Offline	Online	p	Offline	Online	p	Offline	Online	p
Openheid naar ouders (M/SD)	$\alpha < .60$	$\alpha < .60$		$\alpha < .60$	4,02 (0,69)		3,96 (0,67)	3,91 (0,74)	
Monitoring door ouders (M/SD)	$\alpha < .60$	2,89 (0,22)		2,79 (0,28)	2,80 (0,29)		2,74 (0,33)	2,75 (0,34)	
Delinquentie van vrienden (M/SD)	$\alpha < .60$	$\alpha < .60$		1,14 (0,25)	1,09 (0,21)	***	1,12 (0,22)	1,07 (0,18)	***
Schoolprestaties (M/SD)	3,94 (0,70)	4,11 (0,76)	***	3,73 (0,82)	3,77 (0,85)		3,75 (0,79)	3,86 (0,84)	*
Schooltevredenheid (M/SD)	4,24 (0,76)	4,30 (0,78)	*	3,87 (0,82)	3,87 (0,87)		3,94 (0,83)	3,96 (0,82)	
<i>Zelfgerapporteerde delinquentie</i>									
Heeft offline delict gepleegd in afgelopen 12 mnd. (%)	18,3	10,5	***	35,5	21,0	***	37,2	21,5	***
Heeft online delict gepleegd in afgelopen 12 mnd. (%)	10,7	4,0	***	27,8	16,6	***	29,0	15,1	***
Heeft volwassen delict gepleegd in afgelopen 12 mnd. (%)							14,4	6,7	***

Noot. Indien voor een respondent geen informatie beschikbaar was, dan wel door ontbrekende registratie of non-respons, dan werd deze persoon niet meegenomen in de beschrijvende en vergelijkende analyses voor de desbetreffende variabele; de p-kolom geeft aan of er statistisch significante verschillen waren tussen de offline en online steekproef binnen de afzonderlijke leeftijdsgroepen, Mann-Whitney U voor continue variabelen (M/SD), χ^2 voor binaire categorieën (%); *** $p < .001$; ** $p < .01$; * $p < .05$ (tweezijdig getoetst); <5 geeft aan dat er minder dan vijf participanten 'ja' aangaven op de variabele; $\alpha < .60$ geeft aan dat de interne consistentie van de schaal onvoldoende was.

• Demografische variabelen

Het aandeel mannen ligt lager bij de 18- tot 23-jarige online respondenten en het aandeel respondenten met een Nederlandse herkomst ligt voor alle leeftijdscategorieën hoger binnen de online steekproef. Daarnaast genieten 18- tot 23-jarigen in de online steekproef een hoger opleidingsniveau. Verder is het percentage huishoudens met een actief inkomen hoger in de online steekproef voor 10- tot 12-jarigen en 12- tot 18-jarigen en hebben deze huishoudens ook een hoger inkomen. In politieregistraties komen 12- tot 18-jarigen in de online steekproef op zowel de korte (d.w.z. in 2014 en 2015) als de lange termijn (d.w.z. in 2010-2015) minder vaak voor. In de online steekproef komen 18- tot 23-jarigen alleen op de lange termijn minder voor in deze registraties.

Verschillen in steekproeven verkregen via offline en online afnamemodi binnen de context van zelfrapportageonderzoek naar jeugddelinquentie

- *Niet-demografische variabelen*

10- tot 12-jarigen en 12- tot 18-jarigen rapporteren in de online steekproef minder psychosociale (gedrags)problematiek. Verder drinken 18- tot 23-jarigen in de online steekproef op minder dagen alcohol, zowel doordeweeks als in het weekend. Voor 12- tot 18-jarigen is dit alleen in het weekend. 18- tot 23-jarigen rapporteren minder vaak ooit drugs te hebben gebruikt in de online steekproef.

De 10- tot 12-jarigen in de online steekproef rapporteren meer emotionele steun door ouders, terwijl 12- tot 18-jarigen en 18- tot 23-jarigen juist minder emotionele steun rapporteren. Wat controle door ouders betreft rapporteren 10- tot 12-jarigen minder controle en 18- tot 23-jarigen meer controle in de online steekproef. Verder informeren ouders in alle leeftijdscategorieën vaker naar het gedrag en het welzijn van hun kinderen in de online steekproef, aldus de jongeren zelf.

Afsluitend rapporteren 12- tot 18-jarigen en 18- tot 23-jarigen minder delinquentie van vrienden in de online steekproef. Ook rapporteren 10- tot 12-jarigen en 18- tot 23-jarigen betere schoolprestaties en rapporteren 10- tot 12-jarigen meer tevredenheid met school in de online steekproef.

- *Zelfgerapporteerde delinquentie*

In de online steekproef wordt binnen alle leeftijdscategorieën een lagere prevalentie gerapporteerd van offline, online en volwassen delinquent gedrag in de twaalf maanden voorafgaand aan de afname van de vragenlijst.

Discussie

Qua demografische en niet-demografische kenmerken suggereren de resultaten dat jongeren die meedoen aan online onderzoek betreffende zelfgerapporteerde jeugddelinquentie een lagere risicogroep zijn voor dergelijk gedrag dan jongeren die meedoen aan offline onderzoek. Zo zijn bijvoorbeeld in de jongste leeftijdscategorie meer mannen aanwezig binnen de offline steekproef dan in de online steekproef. Maar ook rapporteren online respondenten minder psychosociale problematiek in vergelijking met offline respondenten. Echter, er is ook een klein aantal beschermende gezinsfactoren die juist minder sterk voorkomen binnen de online steekproef, zoals emotionele steun door ouders. Dat de groep online respondenten minder risico loopt op delinquent gedrag lijkt bevestigd te worden door zowel zelfrapportage als politieregistraties – online respondenten rapporteren zelf minder delinquentie en komen minder voor als verdachte of Halt-gestrafte.

Deze resultaten hebben implicaties voor onderzoek naar jeugddelinquentie, namelijk hogere-risicjongeren lijken minder geneigd om mee te doen aan internetonderzoek. Een consequentie van criminologisch onderzoek doen via internet zou zijn dat de Nederlandse jongere minder delinquent oogt vergeleken met resultaten verkregen via een meer 'traditionele' modus (zelfs wanneer gebruik

gemaakt wordt van door het CBS aangeleverde wegingsfactoren).² Dat gezegd hebbende, internetonderzoek heeft ook voordelen. De kosten zijn bijvoorbeeld lager en het kost minder tijd om data te verzamelen. Bovendien zijn er ook specifieke populaties van delinquente jongeren die makkelijker via internet te vinden en te bereiken zijn, zoals bijvoorbeeld plegers van cybercriminaliteit. Als men voor een online modus kiest vanwege deze voordelen, moet men wel goed beseffen dat dit consequenties kan hebben voor de resultaten.

Dit onderzoek heeft een aantal beperkingen, die een zuivere vergelijking van offline versus online bemoeilijken. Ten eerste, hoewel de steekproeftrekking voor beide afnamemodi gelijk is, is de manier waarop respondenten (her)benaderd zijn na de initiële uitnodigingsbrief niet gelijk. Bij de offline modus zijn respondenten tot zes keer toe benaderd aan huis, wanneer er geen afspraak gemaakt kon worden of bij een harde weigering, terwijl bij de online respondenten slechts twee herinneringsbrieven verstuurd zijn. Kortom, voor offline respondenten is een intensievere rekruteermethode gehanteerd, wat zich mogelijk ook reflecteert in de lagere responspercentage binnen de online steekproef. Om dit te verifiëren zal in toekomstig onderzoek voor een online steekproef eenzelfde of een vergelijkbaar intensieve rekruteermethode gehanteerd moeten worden.

Ten tweede kunnen de gebruikte middelen binnen de afnamemodi verschillen. Voor de offline modus maakten respondenten gebruik van een computer die speciaal geprepareerd was voor het onderzoek. Voor de online modus moesten respondenten gebruik maken van hun eigen internetmiddelen. De MZJ bevat meerdere, lange vragenlijsten, die het meest geschikt zijn om in te vullen op een desktop of laptop. Gezien het toenemend gebruik van smartphones onder jongeren (CBS, 2017) is het aannemelijk dat een deel van de jongeren getracht heeft de vragenlijsten op een mobiel apparaat in te vullen. Dit is niet de ideale afnameconditie en kan bijdragen aan uitval door frustratie of verveling bij respondenten. Toekomstig internetonderzoek zou dan ook ervoor moeten zorgen dat vragenlijsten, zowel in opmaak als in lengte, geschikt zijn voor smartphones en soortgelijke apparaten.

Een derde beperking is dat beide modi – d.w.z. CAPI/CASI versus CAWI – inherent van elkaar verschillen, waardoor zij elk op hun eigen manier de beantwoording van respondenten kunnen beïnvloeden. Zo is bij CAPI/CASI een interviewer aanwezig, ook wanneer deze voor de gevoeligere vragen geen directe rol speelt, terwijl bij CAWI deze geheel niet aanwezig is. Enige beïnvloeding hieruit voortkomend zou zich echter beperken tot vragen waar de respondent zelf antwoord op moet geven, aangezien kenmerken zoals geslacht of leeftijd door het CBS zelf bepaald zijn.

- 2 Voor de offline en online steekproef zijn bij de 10- tot 12-jarigen de gewogen prevalenties voor offline delinquentie respectievelijk 20,2 procent versus 13,7 procent, en voor online delinquentie 10,3 procent versus 4,7 procent. Bij de 12- tot 18-jarigen gaat het voor offline delinquentie om 34,7 procent versus 21,8 procent en voor online delinquentie 31,0 procent versus 17,2 procent. Bij de 18- tot 23-jarigen gaat het voor offline delinquentie om 37,4 procent versus 21,8 procent, voor online delinquentie om 28,3 procent versus 15,0 procent en voor volwassen delinquentie om 15,9 procent versus 7,8 procent. Deze verschillen zijn vergelijkbaar met de ongewogen prevalenties.

Verschillen in steekproeven verkregen via offline en online afnamemodi binnen de context van zelfrapportageonderzoek naar jeugddelinquentie

Samengevat, het huidige onderzoek suggereert dat een andere populatie jongeren bereikt wordt via internetonderzoek dan via een offline face-to-facebenadering. Jongeren die online meedoen, rapporteren minder risicofactoren voor delinquent gedrag, rapporteren minder daadwerkelijk delinquent gedrag en komen minder vaak voor in politieregistraties. Dit kan implicaties hebben voor criminologen die jeugdig delinquent gedrag via internet willen onderzoeken, en nodigt uit tot nadenken over hoe dit aan te pakken.

Literatuur

- Best, S.J., Krueger, B., Hubbard, C. & Smith, A. (2001). An assessment of the generalizability of internet surveys. *Social Science Computer Review*, 19(2), 131-145.
- CBS (2017). *Internet; toegang, gebruik en faciliteiten*. Geraadpleegd op <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=83429NED&D1=0,5,12&D2=3&D3=0&D4=a&HDR=T&STB=G1,G2,G3&VW=T>.
- Dijk, J.A.G.M. van (2006). *The network society*. London: Sage.
- Engelen, F., Roels, J. & Heij, V. de (2015). *Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit – hoofdonderzoek 2015, onderzoeksdocumentatie*. Den Haag: CBS.
- Farrington, D.P., Joliffe, D., Hawkins, J.D., Catalano, R.F., Hill, K.G. & Kosterman, R. (2003). Comparing delinquency careers in court records and self-reports. *Criminology*, 41(3), 933-958.
- Fletcher, A.C., Steinberg, L. & Williams-Wheeler, M. (2004). Parental influences on adolescent problem behavior: revisiting Stattin and Kerr. *Child Development*, 75(3), 781-796.
- Goodman, R. (1997). The Strengths and Difficulties Questionnaire: a research note. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 38(5), 581-586.
- Laan, A.M. van der & Goudriaan, H. (2016). *Monitor Jeugdcriminaliteit – ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit 1997-2015*. Den Haag: WODC.
- Laan, A.M. van der, Rokven, J.J., Weijters, G. & Beerthuizen, M.G.C.J. (2018). De daling in jeugddelinquentie: minder risico, meer bescherming? *Tijdschrift voor Criminologie*, 60(1), 35-58.
- Markus, M.T., Lindhout, I.E., Boer, F., Hoogendijk, T.H.G. & Arrindell, W.A. (2003). Factors of perceived parental rearing styles: the EMBU-C examined in a sample of Dutch primary school children. *Personality and Individual Differences*, 34, 503-519.
- Monshouwer, K., Van Dorsselaer, S., Gorter, A., Verdurmen, J. & Volleberg, W. (2004). *Jeugd en riskant gedrag. Kerngegevens uit het Peilstationsonderzoek 2003*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Stattin, H. & Kerr, M. (2000). Parental monitoring: a reinterpretation. *Child Development*, 71(4), 1072-1085.
- Thornberry, T.P. & Krohn, M.D. (2000). The self-report method for measuring delinquency and crime. *Criminal Justice*, 4(1), 33-83.
- Tourangeau, R. & Yan, T. (2007). Sensitive questions in surveys. *Psychological Bulletin*, 133(5), 859-883.
- Veenstra, R., Lindenberg, S., Oldehinkel, A.J., Winter, A.F. & Ormel, J. (2006). Temperament, environment, and antisocial behavior in a population sample of preadolescent boys and girls. *International Journal of Behavioral Development*, 30, 422-432.
- Voogt, R.J.J. & Saris, W.E. (2005). Mixed mode designs: finding the balance between non-response bias and mode effects. *Journal of Official Statistics*, 21(3), 367-387.

Marinus Beerthuizen, Barry Schouten, Josja Rokven, Gijs Weijters & André van der Laan

- Weerman, F.M., Smeenk, W.H., Slotboom, A.M., Harland, P., Dijker, L. den, Bijleveld, C.C.J.H. & Laan, P. van de (2003). *De survey van het NSCR-schoolproject: documentatie en tabellenboek van de eerste onderzoeksrunde*. Leiden: NSCR.
- Weijters, G., Laan, A.M. van der & Kessels, R. (2016). *De overeenstemming tussen zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit en bij de politie bekende verdachten*. Cahier 2016-3. Den Haag: WODC.
- Widenfelt, B.M. van, Goedhart, A.W., Treffers, P.D.A. & Goodman, R. (2003). Dutch version of the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ). *European Child & Adolescent Psychiatry*, 12, 281-289.
- Wright, K.B. (2005). Researching internet-based populations: advantages and disadvantages of online survey research, online questionnaire authoring software packages, and web survey services. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 10(3).